

2014 VERKSAMHETSPLAN

SAMMANFATTNING

Viktiga förutsättningar inför verksamhetsplanen

- Upplandsstiftelsens¹ profil och prioriteringar ligger fast. Särskild vikt ska alltså läggas på naturvård, folkhälsoarbete genom friluftsliv samt målgruppen barn och ungdom.
- Medlemmarnas ekonomiska bidrag för 2014 är enligt stämmans beslut 22,95 kr/invånare från alla kommunerna och landstinget (1,5 % i uppräkning från år 2013).
- En stor del av stiftelsens verksamhet baseras på projekt där egen medfinansiering och personal för projektledning krävs för att kunna genomföra projekten. Utbytet av de egna resurserna fördubblas därmed.
- EU:s programperiod inom Interreg såsom Östersjöprogrammet och Central Baltic avslutas 2014. Detta medför ett uppehåll. En ny sjuårig programperiod tar vid. Sannolikt kan projektstöd sökas fr.o.m. 2015. Detsamma gäller de olika projektverksamheter som är kopplade till landsbygdsprogrammet.
- Statliga projektmedel för vattenvård kan sökas av stiftelsen och kommunerna. Kommunerna kan även söka LONA-medel. Stiftelsen bistår i arbetet och är delaktig i många av dessa projekt.
- De investeringar som görs i Rullands camping och Gräsöbadens camping ska i allt väsentligt återbetalas på hyran och därför inte belasta stiftelsens driftsbudget.

Inriktning under 2014

Folkhälsa – friluftsliv

- Arbetet med **folkhälsa** fortsätter i ökad omfattning med syfte att fler ska vistas i naturen och röra sig mer för att stärka befolkningens hälsa. Särskilda åtgärder planeras för personer med funktionsnedsättning.
- Verksamheten **Smultronställen i naturen** drivs vidare med satsningar på information, hemsida och anpassad förvaltning av stiftelsens områden. Arbetet med guideverksamhet och samordnade utflyktskalendrier fortsätter.
- Vi arbetar för att utveckla våra **utflyktstips** till naturen med hjälp av foldrar, hemsida och genom appen Naturtipset och appen Upplandsleden med målet att utveckla Sveriges bästa informationsnav för besöksmål i naturen.

- Stiftelsen fortsätter att ha en person stationerad på **Biotopia** för information om hela länets natur, smultronställen, friluftsliv och leder.
- Vi samarbetar tätt med kommuner och ideella föreningar för att utveckla smultronställen och förutsättningar för friluftsliv.
- Stiftelsens **hemsida** ska översättas till engelska. Hemsidan och appen Naturtipset uppdateras kontinuerligt.

Barn och ungdom

- **Naturskola** finns nu i alla länets kommuner. Målet är att naturskolorna fortlever och utvecklas i samverkan med varandra, berörda kommuner och stiftelsen. Läger och naturskola på Rävsten utvecklas ytterligare.

Naturvård

- Samarbetet med **Världsnaturfonden WWF** utvecklas vidare. Det tidigare samarbetsområdet i Norra Roslagen utvidgas till att omfatta Roslagen som helhet. Skärgårdsstiftelsen träder in som projektpart tillsammans med stiftelsen och WWF.
- Ett samarbete pågår med ägarna till Untra kraftstation, **Fortum AB** och fortsätter t.o.m. 2015. Syftet med projektet är att bevara och utveckla biologisk mångfald utmed Dalälven. Arbetet stöds av Naturskyddsföreningen. Totalt tillfaller drygt 2,6 miljoner kronor stiftelsens naturvårdsarbete.
- Stiftelsen samarbetar med **Naturskyddsföreningen** med syfte att stärka och utveckla populationen av den starkt utrotningshotade vitryggiga hackspetten. Insatsen är en viktig del i det nationella arbetet där nedre Dalälven är ett av två prioriterade områden för utplantering av ungfåglar.
- **Restaureringsstöd** via EU:s landsbygdsprogram har beviljats för 16 restaureringsområden. Arbetet pågår under 2014. Ansökningar för ytterligare 10 restaureringsområden har sökts. Stiftelsen har också sökt stöd för restaurering av fyra våtmarker.
- Upplandsstiftelsen har beviljats ca 7,5 miljoner kronor från Central Baltic Interreg IV A. Syftet med arbetet är att visa metoder för djurhållning som **minskar avrinning av närsalter till Östersjön** samt ökar biologisk mångfald. Projektet drivs i samverkan med organisationer från Estland och Lettland och avslutas 2014.
- Via finansiering från bl.a. Hav- och vattenmyndigheten samverkar Upplandsstiftelsen med Sportfiskarna för att förbättra förutsättningarna

¹ Upplandsstiftelsen förkortas "stiftelsen" i den löpande texten.

- för **fiskreproduktion i kustmiljöerna**. Sammantaget tillförs 760 tkr arbetet i länet.
- Upplandsstiftelsen ingår i det omfattande **Life-projektet Mälarens inre skärgård** med planerade åtgärder i tre Mälarnära områden. Stiftelsens budget är 2,8 miljoner kronor över en femårsperiod varav 75 % kommer från Life Nature.
 - Naturvårdsarbetet fortsätter i övrigt att hålla en hög nivå med många olika projekt för att **stärka den biologiska mångfalden** i länet. Samarbetet med kommunerna stärks inte minst i de naturvårdsprojekt som erhåller medel från den statliga satsningen på lokala naturvårdsprojekt (LONA) och vattenvård (LOVA). Trots minskade anslag fortsätter även arbetet med Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) där stiftelsen erhåller bidrag till flera viktiga arbeten.
 - Upplandsstiftelsens arbete med **områdesskydd och förvaltning** koncentreras mot lokala och regionala insatser med betydelse för både naturvård och friluftsliv. Flera kommuner deltar i arbetet.
 - **Ön Björn** förvärfvas för att ingå i ett blivande kommunalt naturreservat. Naturskyddsföreningen kommer att skänka sin mark i **Idöns naturreservat** till stiftelsen.
 - Översynen av stiftelsens **fastighetsbestånd** och arrendeavtal fortsätter för att effektivisera fastighetsförvaltningen och marknadsanpassa ekonomin.

NATUROMRÅDEN OCH ANLÄGGNINGAR

Naturområden

Stiftelsen förvaltar 41 naturområden varav 22 är naturreservat. De ska präglas av god skötsel så att såväl besökare som den biologiska mångfalden gynnas. Ytterligare värdefulla natur- och friluftsområden planeras bli införlivade i stiftelsens förvaltning under året.

Det EU finansierade Life-projektet Mälarens Inre Skärgård medför extra resurser för arbete med restaureringsinsatser, tillgänglighet och information i Kalmarnäs, Wik och Norra Björkfjärden. De särskilda medel som finns inom åtgärdsprogrammen för hotade arter utnyttjas för att gynna hotade arter som finns i stiftelsens områden. Vi har sökt och beviljats omfattande resurser av Jordbruksverket för restaurering av biologiskt rika kulturmarker. Drygt 10 av stiftelsens objekt ingår i arbetet.

Samarbetet med Fortum AB i Dalälvsområdet innebär att betydande resurser förs till stiftelsens naturreservat Bredforsen. Arbetet med att ställa i ordning fler smultronställen fortsätter. För att göra naturområdena ännu mer besöksvänliga pågår ett fortlöpande arbete med att utveckla och förbättra informationen, få tydligare stigmarkering och vägvisning samt rustning av eldstäder, spänger, fågeltorn m.m.

Nedan anges några av de mer omfattande planerings-, skötsel- och vårdåtgärder som ska göras under året inom stiftelsens områden.

- *Bredforsen*. Fortsatt skötsel genom röjningar och bete av de 50 ha naturbetesmarker som restaurerats de senaste åren. Restaurering av ytterligare 30 ha älvängar på Gässön färdigställs. Åtgärder genomförs för att förbättra miljöer för strömlevande fisk.
- *Broborg*. Fornborg med omgivande betesmarker. Skötsel av betesmarker, utveckling av information och tillgänglighet genomförs i samverkan mellan stiftelsen och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.
- *Fageruddsåsen*. Naturreservat som utvecklas och förvaltas i samverkan mellan stiftelsen och Enköpings kommun. Naturreservatet invigs under året.
- *Granåsen*. Naturreservat som stiftelsen förvaltar i samverkan med Håbo kommun. Fortsatta åtgärder görs, bl.a. en handikappanpassad stig slinga och en naturstig.
- *Gräsö gård*. Ett informationscenter uppförs vid parkeringen till Gräsö gård. Information om naturreservatet och kulturmarker på Gräsö. Naturvårdshuggningar och röjningar genomförs för att utveckla skogs- och hagmarksbeten.
- *Gräsöbaden*. Västerbystigen helrenoveras med nya informationsskyltar inom ett LONA-projekt.
- *Grönlundsbacken*. Kulturhistoriskt intressant område där betesmarker, information och tillgänglighet utvecklas. Samverkan mellan stiftelsen, Länsstyrelsens kulturmiljöenhet och privat markägare.
- *Kallriga*. Uthuggning av gran i lövrika beteshagar. Åtgärder för att underlätta fiskvandring i bäcken från Fiskarfjärden planeras.
- *Kalmarnäs*. Kulturmarker restaureras inom Life-projektet Mälarens Inre Skärgård. Naturskoleverksamheten i reservatet fortsätter i samverkan med naturskolan, skolor i Håbo kommun och stiftelsens tillsynsman. Bete påbörjas i en nyrestaurerad hage. En ny eldstad med vedförråd placeras på Vattunödsberget.
- *Källarberget*. Blivande kommunalt naturreservat där stiftelsen är markägare och området förvaltas i samverkan med Tierps kommun. Lotsstugan kommer även fortsättningsvis att kunna bokas genom Fagervikens Bygdegårdsförening. Siktröjningar genomförs så man åter får en vid utblick över Lövsbukten från lotsstugan. För besökare planeras också informationsskyltar, stig slinga och parkering.
- *Ledskär*. Ledskärsstugan, Sveriges andra fågelstation från 1955, har genomgått en grundlig renovering. Stugan har fyra bäddar och kamin och den kan bokas för övernattnig.
- *Lingnåre kulturresevat*. Fortsatt utveckling av stigar och information. Arbetet sker i samverkan med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

- *Norra Björkfjärden*. Åtgärder för biologisk mångfald samt satsning på information och tillgänglighet inom Life-projektet Mälarens Inre Skärgård.
- *Pansarudden*. En naturvårdsbränning planeras. Ekonomiskt stöd har beviljats genom landsbygdsprogrammet.

Kanotlederna är Tämnarån, Kolarmoraån och Fyrisån. Stiftelsen förvaltar 41 områden på uppdrag, som ägare eller som arrendator. De områden som stiftelsen äger helt eller delar av är: Båtforstorpet, Bredforsens naturreservat, Källarberget, Lingnåre kulturreservat, Ångskärs naturreservat, Skaten-Rångsen naturreservat, Kallriga naturreservat, Rävsten, Oxhagens naturreservat, Gåsholmens naturreservat, Långnäsets naturreservat, Ola skifte naturreservat, Pansaruddens naturreservat, Torslundagropen, Fageruddsåsens naturreservat, Kalmarnäsländets naturreservat, Härjarö naturreservat och Norra Björkfjärdens naturreservat.

- *Rävsten*. Kulturmarkerna hålls öppna genom slåtter och bete.
- *Strömarbadet*. Naturbad som utvecklas och sköts genom samverkan mellan stiftelsen, Strömarens naturförening och Tierps kommun.
- *Tedarön*. Naturreservat där stiftelsen genom avtal med Enköpings kommun ansvarar för förvaltningen av naturmarkerna. Drygt 30 ha ekhagar, strandängar och skogsbeten restaureras. Nya hägnader färdigställs och betesdjur transporteras till ön med färja. Planering för rustning av grillplatser och stigar samt nya informationstavlor.
- *Torslundagropen*. Skötselåtgärder genomförs för att håll området öppet och för att gynna den rödlistade ortolansparven.
- *Tvärnö*. Restaureringen av skogsbeten och hagmarker fortsätter. En ny gärdsgård uppförs med stöd från vägverket.
- *Wik naturpark och strandäng*. Stiftelsen fortsätter att sköta kulturmarkerna och strandängen med bete och slåtter samt att utveckla området för besökare.
- *Ångskär*. Fårbete och skötsel av strandängarna på Slåtholmen fortsätter.

Leder

Upplandsleden har stor betydelse för rekreation och naturturism i länet. De flesta besöken på vår hemsida rör Upplandsleden. Vår ambition är att leden ska hållas i gott skick och kompletteras med slingor och ansluta till befolkningscentra.

Längs Upplandsleden finns ett stort antal spänger, vindskydd, eldstäder, broar och informationstavlor. En inventering av dessa anordningar slutförs och ett program för upprustning och utveckling tas fram. Syftet är att göra leden ännu bättre och locka ut fler att vandra samt att ta fram en långsiktig underhållsplan. Inventeringen visar att ca 350 meter spänger behöver bytas ut under 2014.

- En slinga planeras som utgår från Upplandsleden och dras runt Hemsta hage i Enköpings kommun.
- Åtgärder för att lyfta fram kulturhistoriska sträckor utmed leden planeras.
- Diskussioner förs för att försöka förlänga Upplandsleden genom "Kyrkstigen" till Gysinge och koppla ihop med Gästrikeleden.
- Vi arbetar med att göra en anslutningsled längs Pinglaström mellan Alsike och Lunsentorpet.
- Upplandsledens dag kommer att arrangeras i början av hösten.
- Arbetet fortsätter med att ta fram "Gröna kartan" i skala 1:50 000 mellan Siggefora och Härjarö.
- I samverkan mellan stiftelsen, Biotopia och Uppsala kommun planeras ett projekt för att ta ut skolklasser på vandring på Upplandsleden.

Kanotlederna. Vi kommer att planera och utveckla kanotleden i Fyrisån tillsammans med Uppsala kommun, inventera möjligheten att utveckla Lilla Färnässets kanotled i Dalälven i Älvkarleby kommun och ta fram en skötselplan för kanotleden i Tämnrån mellan Tierp och Strömsberg.

Byggnader och anläggningar

Stiftelsens anläggningar ska underhållas kontinuerligt och planmässigt. Syftet är att erbjuda attraktiva anläggningar till alla besökare.

Här tas inte upp det ganska omfattande löpande arbetet med underhåll av byggnader och anläggningar. Dessa åtgärder beskrivs i budget och syftar till väl fungerande anläggningar och kapitalsäkring. I investeringsbudgeten preciseras satsningarna under året.

- *Rullsands havsbad och camping*. Hela campingområdet med stugby har totalrenoverats till en modern camping- och konferensanläggning. Återstår att förbättra vägvisningen och göra några smärre justeringar i köket. Stiftelsen driver havsbadet och campingplatsen till och med mars 2014. Därefter arrenderas anläggningen ut.
- *Rävstens stugby*. Arrendatorn slutar och kontrakt tecknas med en ny arrendator från januari 2014. Nytt toalettsystem för stugorna har börjat detaljplaneras och en etapp genomförs. Stiftelsen driver vidare genomförandet av hur problemen med parkering, båtplatser, sopstation och information ska lösas vid Åpskärs brygga utifrån avslutad förstudie.
- *Gräsöbadens camping*. Inga investeringsåtgärder planeras.
- *Ångskärs havscamping*. Ny arrendator har tillträtt under hösten 2013. Byggnaden för reception/kiosk/servering byggs om invändigt för att skapa en servering inomhus, ett funktionellt kök och en mindre butik. Finansieringen av en ny brygga vid fiskehamnen utreds vidare.

BARN OCH UNGDOM

Syftet är att ge barn och ungdomar en känsla för naturen och möjligheter att upptäcka naturen som en fantastisk plats för friluftsliv och lärande. Detta gör stiftelsen framförallt genom att sprida utomhuspedagogikens idéer till länets skolor och förskolor. Stiftelsens naturskola har ett nära samarbete med de kommunalt drivna naturskolor som finns i alla länets kommuner och med Naturskoleföreningen.

Naturskolorna i Uppsala län

Stiftelsen verkar för utveckling av naturskoleverksamheten i länet i samverkan med kommunerna.

Viktigast är att se till att de redan existerande naturskolorna överlever, trots kärv ekonomi i kommunerna. Driftstöd ges detta år till Knivsta och Östhammars kommuner.

Stiftelsen deltar i följande LONA-projekt under året:

- Naturskola Tierp samt Naturskola för gymnasiet och särskolan, Tierps kommun (två projekt).
- Naturskola Gröna kunskapshuset, Heby kommun.

Utbildning och upplysning

Genom kurser och träffar på naturskolor och skolor i länet sprids naturskolans metoder och verksamhetsformer, liksom vid större arrangemang. Vi fortsätter med etablerade former och utvecklar nya genom att:

- Ge kurser för lärare på deras studiedagar och på eftermiddagar.
- Anordna inspirationsträffar för lärare på naturskolor och skolor i länet.
- Ge kurser i utomhuspedagogik för förskolepersonal.
- Fortsätta att sprida idéerna i böckerna i serien *Att lära in ute* genom kurser, föreläsningar och träffar.
- Hålla kursdagar för studenter på lärarutbildningen.
- Medverka vid större arrangemang och där sprida utomhuspedagogikens idéer och stiftelsens metoder.
- Göra det lättare för lärarna att gå ut med klassen genom att tillhandahålla material och hjälpa till med planering.
- Driva projekt med olika skolor för att där etablera regelbunden uteverksamhet.

Metodutveckling och dokumentation

Stiftelsen fortsätter att dokumentera och sprida metoder och övningar samt att utarbeta nytt material, både i egen regi och tillsammans med andra. Arbetet med att ta fram olika sätt att arbeta med skolans ämnen i kombination med natur och friluftsliv fortsätter. Hemsidan används som ett forum för att sprida idéer och metoder, liksom böcker, häften och tryckt material.

Samverkan

- Samarbeta med övriga naturskolor i länet.
- Samverka med Biotopia.
- Även samverka med andra aktörer, exempelvis Naturskoleföreningen, Utenavet, Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik, Nationellt centrum för matematik, Skolverket, Länsstyrelsen, SLU, CNV m.fl.

Skolnära natur

I samarbete med Uppsala kommuns naturvårdare slutföra projektet med att undersöka vilken natur

skolor och förskolor använder. Även hur de använder områdena.

Läger och lägerskola

Syftet med stiftelsens arbete är att höja lägerskolans kvalitet och öka antalet deltagare genom exempelvis:

- Ge råd till lärare/elever som ska åka på lägerskola.
- Uppdatera och sprida lägerskolekatalogen genom hemsidan.
- Stötta arbetet med lägerskola i länet.

Bidrag till skolor

Ekonomiskt bidrag delas ut till skolor för att skaffa material till utomhusverksamhet.

Övrigt

- Utveckla och underhålla hemsidan.
- Fortbilda personalen.
- Hålla oss uppdaterade på aktuell forskning inom området.

FRILUFTSLIV – FOLKHÄLSA

Verksamhet som stimulerar länsinvånarna till ökad vistelse i naturen genom information, aktiviteter och inte minst god skötsel av naturområden och leder. Syftet är att nå en förbättrad folkhälsa samt ett ökat intresse för den uppländska naturen.

Smultronställen

Genom verksamheten Smultronställen i naturen vill vi göra det lätt för länsinvånarna att hitta ut i sin natur. Arbetet med Smultronställen i naturen drivs i samarbete med kommunerna Heby, Håbo, Knivsta, Uppsala, Tierp, Östhammar och Älvkarleby. Genom styrgruppen, där alla parter är representerade, synkroniserar vi verksamheten och tar gemensamma beslut. Upplandsstiftelsen liksom kommunerna arbetar för att ta fram nya smultronställen och sprida information lokalt.

Smultronavtalen med kommunerna förnyas. Nytt är ett tydligare fokus på en punkt och en huvudattraktion kopplad till platsen. Öppenhet för lokala initiativ och samverkan för guidning på platserna stärks. Nytt är också att Biotopia får en ordinarie plats i smultronstyrgruppen.

Utveckling av befintliga smultronställen under året:

- Arbeta vidare med att utveckla tillgänglighet vid Kvarnkojan genom en hårdgjord stig i Granåsens naturreservat och en naturstig riktad till barn och vuxna. Utreda om Kvarnkojan kan utnyttjas för information om Bålstas natur.
- Smultronstället Pansarudden görs om så att det visar till glupen Rudbäcken.

- Färdigställa en utställning om fiske i båthuset i Kallriga naturreservat.
- Smultronstället smultronstigen i Aspbo naturreservat omarbetas. Platsen får mer fokus på badet och anslutande naturvärden och får nytt namn; Aspbadet. Smultronstigen tas bort.
- Naturstigen i Ekolsund renoveras.
- Arbeta vidare med geocaching (skattjakt med hjälp av GPS) i våra smultronställen. För närvarande finns det 14 gömmor ute i länet vilket bidrar till både en mängd besök och feedback på platsen.

Nya smultronställen som ska färdigställas under året:

- Strömabadet och Utsikten vid Torslundagropen, båda förvaltas av Upplandsstiftelsen.
- Koppnäs och Hummelfjärd i samarbete med Östhammars kommun.
- Östa stränder, Stormossen och Österbo fäbodrar i samarbete med Heby kommun.

Informationsarbete:

- Förnya stolpskyltarna, den information som finns på smultronstolpen i entrén i sex områden så att informationen blir platspecifik. Ta fram informationsskyltar för Gredelby hagar och Trunsta träsk i Knivsta kommun.
- Utveckla smultronfolderarna med länskarta så att platsens position framgår och områdeskarta för att kunna orientera sig i området. Detta görs löpande vid nytryck. Beräknat antal nytryck 2014 är 10 st.
- Fortsätta driva de 30 folderställ med information om smultronställen, Upplandsleden och naturreservat som finns ute i kommunerna på kommunhus, bibliotek, friluftsbutiker, våra anläggningar m.m. Årligen kontaktas och utvärderas samtliga placeringar och de som inte fungerat placeras om.
- Vi ska arrangera två träffar för Turistinformationen i länet för att sprida information om smultronställen, Upplandsleden, naturreservat och Utflyktsprogrammet. Ta fram och placera ut information i form av skylt eller bricka som tipsar om ytterligare besöksmål i app och hemsida ute i varje smultronställe. Förutom detta uppdateras informationen om smultronställen i appen Naturtipset och på Upplandsstiftelsens hemsida. Samverkan med kommunerna kring information om smultronställen och natur.
- En rapport som presenterar verksamheten inom Smultronställen i naturen 2007-2013 tas fram.

Biotopia

Biotopia är ett centralt informationsnav för stiftelsens verksamhet. Biotopia ska förse besökaren med utflyktsideer och tips inför utflykten. Här finns in-

formation om både Smultronställen i naturen och Upplandsleden. Besökare ska även kunna få information om olika föreningars aktiviteter.

Stiftelsen kommer att ha en anställd på Biotopia. Genom vårt bidrag finns ett tydligt uppdrag att tillhandahålla naturvägledning för hela länet och att vara en plats för natur- och friluftsföreningarna att sprida information om sin verksamhet. Metoderna för detta utvecklas vidare.

Genom den tjänst som finns på Biotopia i kombination med det driftsbidrag som ges ser vi till att:

- Biotopias entré har funktionen av en naturturistbyrå med information om hela länets natur. Folderar för smultronställen, naturreservat och friluftsområden finns på plats och uppdateras löpande.
- Länets natur- och friluftsföreningar har en plats på Biotopia. Kvällstid finns möjlighet att låna museets lokaler gratis för möten och föreläsningar. Föreningarnas program marknadsförs i entrén och önskade programpunkter förs in i Biotopias kalendarium.
- Skolklasser från hela länet kan ta kulturbussen till Biotopia för att besöka museet eller till viss avgift få en guidning.
- Vi kommer att ha två fortbildningstillfällen under året där vi uppdaterar Biotopias personal kring utflyktsmål i naturen. I samarbete med Biotopia ska vi ordna fyra söndagsaktiviteter i smultronställen under våren. I samarbete med Biotopia ska vi ta fram information om Biotopias verksamhet och om smultronställen som ska spridas till samtliga besökande skolklasser.

Information och marknadsföring

Vi ska utveckla kommunikationen genom hemsidan, appen Naturtipset och vår facebookside Naturtipset Uppland. Ett nytt utflyktstips levereras per vecka.

Vi arbetar systematiskt med att nå ut i pressen med vår verksamhet genom pressmeddelanden och kontakter.

Vi levererar information till och verkar för ett utvecklat samarbete med Destination Uppsala, läns- turismen, Vallonbruk Uppland och lokala turistbyråer. Detta sker genom kontakter med samtliga turistbyråer årligen och de heltidsöppna byråerna två gånger per år.

Vi fortsätter att sköta de 30-tal folderställ med information om smultronställen, naturreservat, Upplandsleden och appen Naturtipset som finns placerade på strategiska platser i länet och på våra anläggningar.

Naturtipset på Upplandsstiftelsens hemsida

På Upplandsstiftelsens hemsida finns information om ett 100-tal naturområden. Möjlighet finns här att leta information om utflyktsmål utifrån vad man vill göra ute eller om man vill besöka en utvald plats/område. Hemsidan uppdateras årligen med

aktuell information om platserna och löpande med nya besöksmål.

Applikation Naturtipset

Applikation Naturtipset ger information om besöksmål i naturen i smartphones med utgångspunkt i var du befinner dig (iPhone och android-telefoner). I dagsläget finns 100 olika besöksmål i "appen".

Appen Naturtipset ska uppdateras löpande. Samtliga besöksmål går igenom årligen. Nya besöksmål och smultronställen läggs in i appen. Appens kalenderfunktion är ett bra redskap för att lyfta aktiviteter i naturen för såväl Upplandsstiftelsen, föreningslivet som Utflyktsprogrammet. Vi står för att kontakta föreningar, kolla att informationen stämmer och föra in programpunkterna i appen. Vid årsskiftet 2013-2014 uppskattas appen ha laddats ner 11 000 gånger. Målet för 2014 är att få ytterligare 2 000 nedladdningar. För att uppnå detta ska vi arbeta med att sprida kännedomen om appen genom annonsering, nyhetsbrev, möten och kontakter.

Information om Upplandsleden och kanotleder

Upplandsleden är en viktig del av stiftelsens folkhälsosatsning. Den är också en viktig infrastruktur för naturturismen. Information om leden ges på hemsidan, som skrift och längs leden. Metoderna för informationen utvecklas vidare.

En app för Upplandsleden ska färdigställas och marknadsföras under året. Där presenteras samtliga sträckor vad gäller natur, upplevelser och standard. I appen finns information om sevärdheter, service och möjligheter att äta och bo i anslutning till leden. Appen ska presenteras på Vildmarksmässan i mars.

En informationsfolder om Färnäsens kanotled färdigställs.

Utflyktsprogrammet

Tillsammans med Länsstyrelsen och Biotopia ger vi ut Utflyktsprogrammet som är ett guide- och aktivitetsprogram för hela länet i samarbete med kommuner, naturskolor, friluftsföreningar. I programmet sammanställs alla aktiviteter som skickas in.

En projektledare anlitas för att hålla samman och utvärdera projektet. Upplandsstiftelsen står för att kontakta kommuner, föreningar och naturskolor för att be dem skicka in programpunkter och för uppföljning. Programmet ges ut i en vår- och en höst-upplaga. Stiftelsen layoutar programmet, ser till att programmet finns i Biotopias digitala kalendarium, i tryckt form och i appen Naturtipset. Vi lägger också upp samtliga programpunkter i UNTs på gång. Programmet sprids till samtliga kommunhus, bibliotek, universitet, naturskolor, friluftsbutiker, turistinformationer samt ca 40 övriga platser.

Genom ett samarbete med landstinget sprids både höst- och vårprogrammet till alla länets vårdcentraler, såväl kommunala som privata. Delar av programmet kommer också att visas på väntrumst-TV. Stiftelsen står för att välja ut och lägga upp lämpliga aktiviteter.

Räkning av besökare

Upplandsstiftelsen mäter på olika sätt besökare i våra naturområden. Våra samlade data går igenom och listas. Vi tar fram en plan för räkning 2014–2019. Våra sju laserbaserade digitala folkräknare placeras ut i olika naturområden och längs Upplandsleden enligt plan och avläses under året. Sammanställning av årets resultat görs i en enkel rapport.

Referensgrupp för friluftsliv/Friluftsliv för alla

Referensgruppen har två möten per år och vill skapa ett forum för dem som på olika vis arbetar med friluftsliv i Uppsala län. I referensgruppen ingår länets friluftsföreningar, naturskolorna och ansvariga för friluftslivsfrågor på kommunerna. Mötena syftar till fortbildning, erfarenhetsutbyte och till att berätta om stiftelsens arbete med friluftsliv.

Friluftsbidrag

Ekonomiskt stöd för friluftsliv delas ut i samverkan med naturvård och naturskola.

Friluftspris

Upplandsstiftelsens friluftspris delas ut.

Projekt och övrigt samarbete

Att komma ut i tillgänglig natur. Vi fortsätter vårt samarbete inom gruppen Samverkan för tillgänglig natur med ambitionen att göra naturen mer tillgänglig för personer med funktionshinder och öka kunskapen om dessa platser. Samarbetspartner är Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Uppsala län, Friluftsförbundet Uppsala, Uppsala kommun, landstingets Hälsa och habilitering samt tillgänglighetskonsult Magnus Mattisson. En pilotgrupp med representanter från handikapprörelsen och från förvaltarhåll besöker fem naturområden under året. En gemensam projektansökan ska skickas in till Allmänna arvsfonden.

Fortsatt samverkan sker med föreningar som vill lyfta fram lokala besöksmål och stigar i Tegelsmora, Östa-Tärnsjö, Boglösa socken, på Hållnåshalvön och runt Vendelsjön.

LONA Sjömilen, tätortsnära smultronställe i yttre Hummelfjärden, Östhammars kommun.

LONA Natur för alla i Håbo. Arbetet med tillgänglighet på Granåsen fortsätter och en tillgänglig stig ska färdigställas.

LONA Naturstuga Älvkarlebyfallen. Stiftelsen bidrar med information till projektet Naturstuga vid Älvkarlebyfallen.

Leader Hälsans stig. Upplandsstiftelsen stödjer projektet Hälsans stig, som syftar till att få till en cykelväg mellan Uppsala och Knivsta, med projekt-administration.

LONA Boglösa bronsålderslandskap. Upplandsstiftelsen deltar i en ansökan om LONA-medel för att genomföra naturinformation och en slinga på Upplandsleden i Boglösa, Enköping.

NATURVÅRD

Upplandsstiftelsen främjar utvecklingen av länets natur genom att äga och förvalta biologiskt värdefulla markområden samt genom projekt med syfte att värna om växter och djur. Många projekt sker i samverkan med andra organisationer och markägare och med ekonomiskt stöd från bl.a. Världsnaturfonden WWF, EU:s fonder och Naturvårdsverket. Upplandsstiftelsen har ett omfattande nätverk och vi medverkar eller yttrar oss i många olika sammanhang inte minst när det gäller beslut och skötsel av naturreservat, bevarandeplaner för Natura 2000-områden, hotade arter och i viss mån kommunala planer.

Områdesskydd

Stiftelsen har under lång tid aktivt bidragit till att många markområden med hög biologisk mångfald kunnat skyddas, bl.a. genom egna markförvärv och genom att ta fram underlag till Länsstyrelsen. Stiftelsens styrelse har beslutat att förskjuta inriktningen i arbetet med naturskydd mot objekt som har lokal och regional betydelse. Detta innebär att vi framöver i högre grad kommer att samverka med kommunerna och beakta de lokala behoven av värdefulla natur- och friluftsområden. För att långsiktigt skydda mark- och vattenområden kan förvärv vara aktuellt.

Stiftelsen arbetar också med andra former, bl.a. arrendeavtal eller andra avtalsformer som passar markägare i olika situationer. Av drygt 20 planerade nya objekt har styrelsen prioriterat insatser i sju av dessa tills vidare. Bland annat planeras följande insatser:

- Källarberget och den separata fastigheten Lotsutsikten i Tierps kommun har förvärvats. Lantmäteriförrättning har påbörjats och avslutas sannolikt under 2014.
- En mindre fastighet i naturreservatet Bredforsen har förvärvats av stiftelsen. Lantmäteriförrättning pågår och kommer att avslutas under 2014.
- Naturskyddsföreningen har efter diskussioner med Upplandsstiftelsen beslutat att genom gåvobrev skänka fastigheten Idön till Upplandsstiftelsen. Överförandet inleddes under 2013 och av-

slutas 2014. Fastigheten är på sammanlagt 180 ha, inklusive vattenområde.

- Arbetet med att freda ön Björn i Tierps kommun fortsätter. Tierps kommun och Upplandsstiftelsen har träffat preliminär överenskommelse med markägaren Fortifikationsverket angående förutsättningarna. En utredning av Lantmäteriet pågår för att göra en markbestämning.
- Samtal har inletts med Bergvik Skog AB angående förvärv av resterande delar av Björns skärgård i Tierps kommun.
- Ett mindre extremrikkärr i Älvkarleby kommun planeras bli fredat under 2014.
- I samverkan med Älvkarleby kommun agerar Upplandsstiftelsen för att skydda delar av det tätortsnära naturområdet Rotskär.
- Ett samarbete planeras med bl.a. Uppsala kommun för att klarlägga förutsättningarna för att freda värdefulla marker vid Jumkil i Uppsala kommun.

Ekologisk landskapsplanering: Dalälven

- Samverkan med Fortum AB fortsätter. Stiftelsen organiserar och utför nu åtgärder på företagets marker kring Untra kraftverk i enlighet med en naturvårdsplan som stiftelsen presenterat och företaget accepterat.
- Ett pågående projekt med finansiering från Fortums miljöfond fortsätter med samma inriktning som det tidigare, d.v.s. med fokus på skötsel av älvängar och svämskogar samt åtgärder för strömlevande fisk m.m.
- Särskilda naturvårdsåtgärder planeras vid Lanforsens kraftverk i samband med dammsäkerhetshöjande arbeten.
- Ett samarbete med Vattenfall angående Söderfors kraftverk och naturreservatet Bredforsen utvecklas.
- Stiftelsen fortsätter samarbetet med Bergvik Skog AB för skötsel av biologiskt rika naturtyper. Åtgärder i bl.a. Nöttbo planeras för att gynna ett rikt markskikt och vitryggig hackspett.
- En tätortsnära slätteräng kommer att iståndsättas vid Älvkarleby i samverkan med Älvkarleby kommun och kyrkan.
- Samarbetet med Naturskyddsföreningen avseende vitryggig hackspett i Dalälvsområdet fortsätter. Naturskyddsföreningen prioriterar Dalälvens- och Klarälvens trakter i det nationella arbetet med utsättning av fåglar som föds upp på Nordens Ark i Bohuslän.
- Medverka i förvaltningsråd för Färnebofjärdens nationalpark, Natura 2000-området Marma skjutfält, Bredforsen samt Båtfors naturreservat.
- Fortsatt skötsel i Natura 2000-objektet Komossängen.

- Under året ska en landskapsplan för väddnätfjäril färdigställas. Arbetet påbörjades år 2013 och finansieras främst av ÅGP-medel.
- Följa upp och utvärdera olika skötselåtgärder som genomförs i Dalälvsområdet.
- Sammanställa en rapport som beskriver arbetet i Dalälvsprojektet från dess början.

Ekologisk landskapsplanering: Almunge–Länna

- Arbetet i Länna ekolandskap fortsätter i samverkan med privata markägare, Holmen Skog AB, Uppsala kommun och Länsstyrelsen. Samarbetet rör främst gamla träd och hagmarker.
- Tillsammans med Uppsala kommun utvecklas naturmarker i anslutning till några badplatser.
- Följa upp åtgärder för äldre lindträd vilka utförts tidigare i området.
- Skötseln av naturstigen kring Ältsjön fortsätter i samarbete med Holmens Skog och Friluftsrämmandet.
- Skötselåtgärder som påbörjades år 2013 vid Eda lägergård kompletteras.
- Upplandsstiftelsen kommer att medverka i ett samarbete med Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och berörda markägare angående skydd och skötsel av asprika skogar med förekomst av bl.a. cinnoberbagge.

Ekologisk landskapsplanering: Vällen

- Tillsammans med Uppsala och Östhammars kommuner utveckla skötseln av två badplatser och information om naturen i anslutning till dessa.
- Medverka till att slutföra inköpen av mark till naturreservatet Kroppsjön.
- Fortsätta samarbetet med Bergvik Skog AB angående en plan för de stora lindförekomsterna på företagets marker vid Vällen.
- Planera och genomföra en naturvårdsbränning på Pansarudden. Bränningen finansieras främst av medel från Skogsstyrelsen.
- Sammanställa en rapport om stiftelsens inventeringar av hur beståndet av den tretåiga hackspetten utvecklats i området sedan 1993.

Ekologisk landskapsplanering i övrigt

- Samverka med Länsstyrelsen i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter och miljöer. Flera program berör stiftelsens egna områden, landskapsprojekt eller kommunalt ägd mark.
- Delta i utvecklingen av ett eller flera smultronställen.
- Bistå kommunerna i arbetet med att ta fram nya planer för hur kommunalt ägda skogar ska skötas med hänsyn till natur- och friluftsvärden.

Kulturlandskap vid Mälaren

Arbetet med att bevara och utveckla ängs- och hagmarker i Mälarlansskapet bedrivs i prioriterade områden. Samverkan sker med markägare och/eller berörda organisationer. Medverkan i LONA-projekt och Leader-projekt kan bli aktuellt.

- Utveckling av betesmarker längs Fyrisån mellan Stolvreta och Vattholma (Ekeby-Ånge) i samarbete med markägare, djurägare och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.
- Uppföljning av ängs- och hagmarker kring Salsta slott.
- Fortsätta att utveckla naturvärdena vid Ekolsund i anslutning till den etablerade naturstigen.
- Uppföljning av marker som restaurerats och/eller stängslats inom projekt Mälarihagar.

Kulturlandskap i Heby

Upplandsstiftelsen har tecknat ett samverkansavtal med Heby kommun, där stiftelsen ska sköta utvalda naturmarker i Östa naturreservat. Parterna diskuterar även en utveckling av informationen i reservatet.

Arbetet med bevarandet av flera hotade arter utvecklas ytterligare. Bland annat fortsätter skötseln av fjärilsrika naturbetesmarker/ängar inom utpekade objekt. Skötselåtgärder planeras även för väddnätfjäril och ängsskäreplattmal. En landskapsplan för trakten mellan Järlåsa och Heby kommer att tas fram i samverkan mellan Länsstyrelsen och Heby kommun. Arbetet finansieras delvis av ÅGP-medel. Stiftelsen samverkar med markägare med syftet att stärka utvecklingen av landskapsvärden vid Vansjön. Sedan många år har ett aktivt arbete bedrivits av boende runt sjön.

Samarbete med Tämnarens vattenråd kring skötsel av sjöns stränder diskuteras. I planerna ingår också utveckling av tillgängligheten.

Roslagshagar

Samarbetet med WWF stärks ytterligare och fortsätter för att utveckla värdefulla naturbetesmarker och våtmarker i Roslagen. Skötseln av kulturlandskapet bygger på ett nära och bra samarbete med många djurhållare och markägare.

Externa medel från landsbygdsprogrammet finansierar betydande delar av stiftelsens restaureringsarbete.

- Fortsätta med rådgivning till lantbrukare samt upprätta restaurerings- och skötselplaner. Rådgivningen rör både landskapsvård och djuruppfödning.
- Stiftelsen erbjuder ersättning för stängselmaterial vid upprustning av värdefulla naturbetesmarker samt för skötsel av våtmarker.
- Uppföljning av tidigare stängselsättning inom Roslagshagar genomförs.

- Arbeta med restaureringar i några särskilt intressanta områden som vi arrenderar av markägare som själva inte har möjlighet att restaurera dem. Restaureringar pågår i områdena Glupudden, Gruvskäret, Björkängssand, Rönngrund/Oxsten, samt i samverkan med brukare i Söderboda och Flottskär. Restaureringsstöd är beviljat för dessa områden och ansökningar har lämnats in för ytterligare fem områden.
- Skötsel av några särskilt intressanta områden med hotade arter. Slätter på Havsvik, Glupudden, Rossholm. Bete på Laduskär, Gruvskäret, Oxsten och Klyxen. Samverkan med brukare kring skötsel på flera lokaler med hotade arter. Skötseln finansieras främst via miljöstöd.
- Insatser avseende åtgärder för hotade arter planeras, bl.a. mnemosynefjäril, ängsskäreplattmal, insekter på krissla och gotlandssäfferotplattmal. Omfattningen av arbetet beror på hur mycket externa medel som erhålls.
- Stiftelsen kommer att fortsätta kartläggningen av igenväxande värdefulla ängs- och hagmarker i kust och skärgård.
- Rapport om utvärdering av fjärilsfaunans utveckling inom Roslagshagars område färdigställs under året.
- Utveckla och förvalta Långalmastigen som tagits fram inom projektet tillsammans med markägare.
- "Vandrande" utomhusskyltar med projektets budskap, riktade till markägare, djurägare och allmänheten placeras på lämpliga platser i Roslagen under sommaren.
- Informera om projektet genom medverkan vid möten, seminarier och lokala arrangemang, pressmeddelanden och nyhetsbrev m.m. Utveckla informationen på hemsidan.
- Utveckla samarbetet med Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunekologer m.fl. aktörer inom landskapsvård för ökad samsyn kring restaurering och skötsel av hävdade marker.
- Ett flerårigt samarbetsprojekt med Världsnaturfonden WWF och Skärgårdsstiftelsen planeras vid Upplandskusten. Både kulturlandskap, skog och vattenmiljöer planeras ingå i projektet. Delar av Roslagshagars verksamhet planeras ingå i projektet.

Stärka våtmarker och vattendrag vid kusten

Stiftelsen har för hösten 2013 till våren 2014 erhållit medel från Världsnaturfonden WWF till ett våtmarksprojekt. Syftet är att skapa/återskapa våtmarker till nytta för biologisk mångfald och fiskreproduktion samt minska näringsläckage till Östersjön. Budget för projektet är totalt 700 tusen kronor.

- Återskapande av tre våtmarker i samarbete med markägare. Investeringsstöd har söks för åtgärderna. Medfinansiering genom WWF-projektet.

- Förundersökningar och uppmätningar av ytterligare 1-3 möjliga våtmarksområden.
- Skötsel- och restaureringsplaner för 1-3 våtmarksområden.
- Kurs, rådgivning, fältvandring, informationsmaterial riktat till markägare och allmänhet.
- Utreda möjligheter att restaurera och sköta rikkärr samt rinnande vatten i skog.

Snowbal

Stiftelsen leder Interreg-projektet "Snowbal" som pågår under åren 2011–2013. Stiftelsen samarbetar med Estonian Fund for Nature i Estland och Latvian Fund for Nature i Lettland som även de ingår i projektet. Den totala budgeten är 750 878 € för projektet varav 417 666 € går till stiftelsen. Projektet stöds av WWF och har syftet att sprida kunskaper om metoder som minskar näringsläckaget till Östersjön på ett ekonomiskt hållbart sätt samtidigt som den biologiska mångfalden förstärks. Projektet kommer att avrapporteras under början av 2014.

Meatball

Stiftelsen ingår i projektet Meatball som har syftet att genomföra konkreta åtgärder på gårdar för att förstärka biologisk mångfald och för att minska näringsläckaget till Östersjön på ett ekonomiskt hållbart sätt. Arbetet leds av WWF. Parter i Estland, Lettland och Litauen ingår. Projektet avrapporteras i början på 2014.

Hotade kustfåglar

Stiftelsens arbete med att hålla delar av Björns skärgård och andra värdefulla fågelområden i skärgården fria från mink fortsätter i samverkan med jägare och ornitologer. Arbetet stöds ekonomiskt av Länsstyrelsen.

Övriga naturvårdsprojekt

Stiftelsen utökar successivt samarbetet med kommunerna, olika organisationer, privata aktörer och staten. Under perioden planeras ett antal samverkanprojekt:

- Fortsatt samverkan med Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) för att förbättra skötsel- och restaureringsmetoder i kulturmarker för att bättre gynna förutsättningarna för rödlistade arter. Särskilt läggs stor vikt vid att utveckla metoder för uppföljning och utvärdering av naturvårdsarbetets resultat.
- Samverka med länets kommuner för att utveckla förutsättningarna för friluftsliv och biologisk mångfald i de kommunala skogsbruksplanerna. En sådan mångbruksplan togs fram över Knivsta kommuns skogar under 2013 och publiceras under året. En liknande plan tas fram över Enköpings kommuns skogar under 2014.

- Samverka med föreningar m.fl. i Härnevi, Enköpings kommun, för att utveckla naturvärden och friluftsliv. Åtgärder genomförs vid Äs Puss, Vån-sjö och utmed Upplandsleden.
- Skötselplan för Fjällnoraområdet färdigställs i samarbete med Uppsala kommun. LONA-projekt.
- Restaurering av Vadarbiotop vid Trunsta träsk. LONA-projekt i Knivsta kommun.
- Fortsätta samarbetet med Föreningen Vendelsjön bl.a. om åtgärder för att hålla kvar högre vattennivå i sjön. I övrigt planeras åtgärder för utveckling av sjöns naturvärden samt iordningställande för besökare.
- Överenskommelse har träffats med Enköpings kommun om förvaltning av Tedarön. Upplandsstiftelsen tar över förvaltningen av naturmarkerna medan kommunen förvaltar gårdsmiljön. Restaureringsarbetena fortsätter under 2014.
- Restaureringsinsatserna vid Ledskär följs upp.
- Överenskommelse har träffats med Älvkarleby kommun angående skötsel av naturmarkerna i Sand, som ligger i anslutning till Älvkarleby.
- Inventering påbörjas av naturvärdena i markerna som omger ridskolan i Ytterby, Älvkarleby kommun.
- Utveckla metoder för registrering av fältdata med smartphones.
- Följa upp lek- och uppväxtlokaler för gädda, abborre och sik i anslutning till områden där fiskevårdsinsatser genomförs.
- Fortsätta arbetet med att restaurera kustmynnande vattendrag och restaurera våtmarker för att förbättra fiskrekryteringen och den biologiska mångfalden. Havs- och Vattenmyndigheten stödjer det kustnära arbetet i de tre kustkommunerna. Sportfiskarna är huvudman för projektet.
- Fortsätta arbetet med att freda viktiga fiskrekryteringslokaler i länets skärgård. Samverkan sker med SKUTAB, Länsstyrelsen och fiskevattenägare.
- Fortsätta sammanställa befintliga kunskaper i en databas som görs lättillgänglig för länets kommuner och andra aktörer. Materialet utgör värdefullt planeringsunderlag för Länsstyrelsen och länets tre kustkommuner m.fl.
- Färdigställa en rapport som sammanfattar och redovisar det genomförda arbetet inom kustvattenarbetet.
- Stärka förutsättningarna för fiskfaunan i nedre Dalälven genom biotopvård, information och inventeringar. Fortums miljöfond finansierar arbetet.
- I samverkan med Uppsala kommun följa upp effekterna på fiskförekomsten i Fyrissan efter anläggandet av fiskvandringssvägar genom Uppsala. Planera åtgärder för återställande av biotoper.
- Förbättra förutsättningarna för landskapsfisker i Fladån nära Almunge genom bl.a. biotopvårdsåtgärder.
- I samarbete med Knivsta kommun arbeta med att förbättra förutsättningarna för det akvatiska livet i Knivstaån-Lövstaån.
- Arbeta med restaurering av värdefulla vattenmiljöer i Heby kommun, bland annat runt Vansjön-Nordsjön. Samverkan med kommunen och lokala intressenter.
- Samarbeta med Enköpings kommun för att gynna vattenmiljöerna i Enköpingsån.
- Sprida kunskaperna om fisk i uppländska vatten. Detta gör vi genom informationsdagar vid vattendrag runt om i länet, genom utställningar på Biotopia samt genom att ge ut den populära fiskeguiden över Uppsala län (revideras).
- Stiftelsen genomför ett utpropp i kommunerna med syftet att på ett bättre sätt kunna erbjuda fritt handredskapsfiske i de sjöar som ägs av kommunerna.
- Delta i arbetet med säkerställandet av naturområden samt delta när skötselplaner för dessa objekt tas fram.
- Medverka vid revidering av skötselplaner och planering av konkreta åtgärder i vattenmiljöer i stiftelsens naturområden.

Gräsöfonden

Fondens huvudsakliga syfte är att stimulera vård av kulturlandskapet på Gräsön. Detta möjliggörs genom årliga bidrag till fonden från allmänheten m.fl. Gräsöfonden har nyligen fått möjlighet att använda en begränsad del av kapitalet till den löpande verksamheten.

- Fonden kommer under år 2014 att göra det möjligt för allmänheten att söka bidrag till landskapsvårdande insatser.
- Gräsöfonden kommer att dela ut ett landskapsvårdspris under året. Priset tillföll år 2013 Lars-Gunnar Bråvander.
- Fonden fortsätter under år 2014, i samverkan med Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen, att utveckla besöksplatser på Gräsön. Medel erhålls från länsstyrelsen via LONA.
- En mindre informationscentral placerad på Gräsö gård kommer att uppföras under året. Detta är ett samarbete mellan fonden, stiftelsen och Östhammars kommun, med finansiering från det nationella landsbygdsprogrammet.

Vattenvård

Insatserna bedrivs i samverkan med länets kommuner och andra intressenter. En expertgrupp är kopplad till arbetet. Planerat:

Övrigt med vattenanknytning

- Utveckla smultronställen med vatteninriktning.
- Upplandsstiftelsen ingår i Vattenrådet för Danneborasjön liksom i Vattenrådet för Östhammarsfjärdarna. Det övergripande syftet med dessa organisationer att förbättra vattenkvalitet och naturvärden.

Ekonomiskt bidrag, priser, referensgrupper, information

- Föreningar ges tillfälle att söka ekonomiskt bidrag till angelägna naturvårdsprojekt.
- Gröna gruppen och Vattenvårdsgruppen sammanfattas två gånger.
- Stiftelsen bedriver information om natur och medverkar i ett antal olika sammanhang i samverkan med kommuner, Länsstyrelsen, föreningar med flera.